

HARIDUSVALDKONNA ARENGUKAVA JA NOORTEVALDKONNA ARENGUKAVA JUHTKOMISJONI KOOSOLEKU PROTOKOLL

10.01.2023

Koosoleku toimumise aeg: 25.11.2022

Algus kell 15.00, lõpp kell 16.55
Tallinn, Tartu, veeb

Juhatas: Liina Põld, üldharidus- ja noortepoliitika asekanstler (HTM)

Protokollis: Viive Rull (HTM)

Osa võtsid:

Arengukava juhtkomisjoni liikmed: Mikk Lõhmus (Rahandusministeerium), Maiu Merihein (Kultuuriministeerium), Annely Tank (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium), Andrus Pirso (Keskkonnaministeerium), Liivi Aume-Jänes (Maaeluministeerium), Ulla Saar (Sotsiaalministeerium), Laidi Surva (Justiitsministeerium), Heleri Reinsalu (Riigikantselei), Kaja Sarapuu (Eesti Keelenõukogu), Jan Trei (Eesti Linnade ja Valdade Liit), Marko Udras (Eesti Kaubandus-Tööstuskoda), Reelika Leetmaa (Eesti Töötukassa), Anne Kivimäe (valdkondlik ekspert), Ede Schank Tamkivi (valdkondlik ekspert), Mario Mäeots (valdkondlik ekspert), Triin Lauri (valdkondlik ekspert), Uku Varblane (valdkondlik ekspert).

Kutsutud osalejad: Ülle Matsin (HTM), Britt Järvet (HTM), Meelis Aunap (HTM), Anu Lihtmaa (HTM), Maris Raimets (HTM), Anu Vau (HTM), Heidi Uustalu (HTM), Ingar Dubolazov (HTM), Kristel Vaher (HTM).

Puudusid: Kristi Vinter-Nemvalts (HTM), Ain Tõnisson (valdkondlik ekspert), Triin Roos (Eesti Noorteühenduste Liit, Tauno Asuja (Eesti Puuetega Inimeste Koda), Anneli Entson (Eesti Töandjate Keskliit), Emöke Sogenbits (valdkondlik ekspert), Jaan-Hendrik Toomel (Eesti Ametiühingute Keskliit), Raivo Küüt (Siseministeerium).

PÄEVAKORD

1. Ülevaade eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavast.
2. Ülevaade õpetajate järelkasvu tegevuskavast.
3. Kokkuvõtted.

Õpetajate
järelkasvu tegevusk

Eestikeelsele

Eestikeelsele
õppele ülemineku t

1. Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavast

Ingar Dubolazov, üld-ja kutsehariduse keelepoliitika valdkonna juht tutvustas eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskava aastatel 2022-2030.

Eestikeelsele õppele üleminek toimub kolmes etapis:

- 2022-2023. a toimub eestikeelsele õppele ülemineku ettevalmistav faas.
- 2024. a toimub eestikeelsele õppele üleminek alushariduses.
- 2024. a algab eestikeelsele õppele üleminek 1. ja 4. klassis. Üleminek lõpeb 2030. a.
- Eestikeelsele õppele üleminek puudutab kõige vahetumalt 31 571 last/õpilast (9456 last lasteaias ja 21 079 õpilast koolis) ning 2245 keelenõuetele mittevastavat õpetajat.
- Olemasolevate õigusnormide hindamine ja vajadusel muutmine ning õigusaktide täiendamine.
- Koolide pidamise riigile üleandmine ja investeeringud Ida-Virumaa koolivõrgus.
- Koolide ja KOVide nõustamis- ja arendustoe korralduse väljatöötamine, järelvalvemahu suurendamine õppekeele ja keeleõppe üle ning järelevalvesüsteemi väljatöötamine koostöös Keeleametiga. Kultuuriministeeriumiga koostöös vanemaharidusprogrammi väljatöötamine. Pilootprojekt koostöös häkatoni meeskonnaga 2-3 koolis.
- Asjatundlike õpetajate ja koolijuhtide olemasolu tagamine ja motiveerimine.
- Õpilaste keeleõppe toetamine.
- Õppevara ja hindamisvahendite olemasolu.
- Noorsootöötajate ja huvikoolide õpetajate metoodikakoolitused.
- Haridustöötajate, noorsootöötajate ja huvihariduse õpetajate eesti keele õpe.
- Rahvusvähemuste emakeeleõppe süsteemi väljatöötamine.
- Praegu alustanud tegevustega, mis on kaetud riigieelarvest ja edasi liigutakse nende tegevustega, mis saavad kaetud ESF toetustega. Hetkel toimuvad läbirääkimised ülikoolidega, kuidas korraldada vastuvõtte. Koostamisel on ka 2023. a detailne tegevuskava. Igal aastal koostatakse aastapõhine tegevuskava.
- Aastatel 2022-2026 eraldatakse lisaeelarvete kaudu eesmärgi täitmiseks 300 mln eurot.
- 2023-2029 rakendatakse ESF fondide abil kokku ligikaudu 40 mln eurot.
- Õpetajate järelkasvu kindlustamiseks tagatakse õpetajatele konkurentsivõimeline palk.
- Koostööpartneriteks on Kultuuriministeerium, Haridus- ja Noorteamet, Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Keeleamet, Eesti Keele Instituut, Integratsiooni Sihtasutus, SA Noored Kooli, haridusasutuste pidajad jt.

Arutelu

Küsimus: Kuidas ja mis aja perspektiivis eesti keele õppe võimalused haridustöötajatele avanevad?

Vastus: HTM on kohtunud Integratsiooni Sihtasutusega (INSA), kelle abiga soovime 2023. aasta algusest pakkuda täiendavalt üle 300 õppekoha. Peamiselt jagunevad õppekohad Harjumaa ja Ida-Virumaa vahel ning on suunitlusega haridustöötajatele. Selle tulemusel peaks surve Eesti Töötukassa õppekohtadele langema, eeskätt B2 ja C1 kohtadele. On kokkuleppe küsimus, kas mõlemal pool ka B1 grupp avada. Keeletasemete sihttasemed hariduses on B2 ja C1, seetõttu on need ka primaarsed. Hetkel on HTM eraldamas INSAle 300 000 euro suurust toetust, et nad saaksid õppekohad kohe aasta alguses kättesaadavaks muuta. ESF rahastuse osas loodame kinnitada toetuse andmise tingimused (TAT) hiljemalt veebruaris 2023. Suurem osa nendest õppekohtadest avaneb 2023. a sügisest. Käskkirjaga plaanime majavälisele kooskõlastusringile minna detsembrikuus.

Küsimus: Õppematerjalide teema, kas see on mõeldud E-koolikoti konkurendina? Kui mõelda haridusmaastikus tervikuna, siis võiks õppematerjalide kogumid olla ühes kohas, et ei oleks paralleelselt mitu erinevat andmebaasi. Kas HTM on kunagi kaalunud või kaalumisel olnud, et materjalid oleks ühes kohas?

Vastus: Kuna dokument on ajas muutuv, siis on veebiplatvormi kasutamine mõistlik lahendus. Viimase info kohaselt saab selleks platvormiks olema E-koolikott.

Küsimus: Eestikeelsele õppele ülemineku tegevuskavas punkt 22 on kirjas - motiveeritud ja pädevate koolijuhtide järelkasv on järjepidev ning partnerid on haridusasutuste pidajad ja Harno. Kas ülikoolid on siit taotluslikult välja jäetud?

Vastus: Koolijuhtide arenguprogrammides on tegelikult ülikoolid juures olnud ja esindatud ÕKPATi juhtnõukogus. Harno on elluviija, aga sisulist kompetentsi oodatakse ülikoolidelt, nt milliseid mooduleid hankida, et tervik kokku panna. Ülikoolde oskusteave on HTMi lehel hädavajalik.

Küsimus: Kuidas on HTM valmis pakkuma võimalust tulla turuplatsile E-koolikoti kõrvale just erasektori pakkujatele? Kas saaks E-koolikotist ära liikuda ja millised on need võimalused?

Vastus: E-koolikotis on juba praegu parem struktuur kui varem. Tahame järgmise aasta jooksul E-koolikotis luua eraldi valdkonna ning seda toetava vahefiltri, mis aitaks hõlpsamini välja tuua keeleõpet toetava indikaatori, eesti keel teise keelena õppematerjalid ning keelekümblusmetoodikal põhinevad õppematerjalid õppeaineti. Ka täna on rohkelt materjali E-koolikotis olemas, küll aga pole need nii kiiresti leitavad kui nad võiksid olla. Mis puudutab eralagatuste kaasamist protsessi, siis ajas nõudlus kasvab kogu meie valdkondliku õppevara ja õppelahenduste järele. On vaja terviklikku vaadet ja selles osas saab erasektor olla oma oskusteabega meile abiks, olla tuumikus, kes töötab konkreetseid lülisid välja. EdTech võrgustikega on HTMi koostööside hea. EdTechidel on muuhulgas valmisolek eestikeelsele haridusele üleminekut toetada läbi selle, et platvormid nagu eKool, ELIIS, Studium jt arendatakse eestikeelseks nii, et see oleks ka teisest rahvusest õppijale jõukohane. HTMi hoiab EdTechidega võrgustikutööd Aivar Hiio.

Küsimus: Kuidas on planeeritud I-III kooliastme õppevara väljatöötamine, kui partneriks on Eesti Keele Instituut (EKI). EKI pole varem sellist asja teinud ja pole kuulnud, et EKIil oleks metoodilist pädevust. Kuidas see peaks toimima ja kas see on koostöös ülikoolidega või kellega?

Vastus: EKI hakkab kogu ESF vahendite kasutamist ellu viima. See tähendab, et teema keskne koordinatsioon ja elluviimine hakkab toimuma EKIs, kes koondab ka ekspertide tuumikud. Kindlasti saavad seal ülikoolid ja valdkonna eksperdid olema need, kes materjale sisuliselt välja töötavad, kuid tegevusi koordineerib keskselt EKI.

Küsimus: Osa tegevusi, mis tegevuskavas on märgitud peaks olema juba toimunud, nt emakeele õppeks toetava valikainekava loomine, ksa see on juba olemas kuskil?

Vastus: Siin vajab sõnastus täpsustamist. Meie jaoks on hetkel töös emakeele ainekava selles vaates, et kuidas võimaldada emakeele õpet ülemineku tingimustes nendele õpilastele, kelle emakeel ei ole eesti keel. Selline struktuurne kokkupanek on vajalik nendele eestikeelsetele koolidele, kellel täna pole seda kogemust muu emakeelega õpilasele toe pakkumisel.

2. Õpetajate järelkasvu tegevuskava

Heidi Uustalu, haridusjuhtimise ja õpetajapoliitika valdkonna juht ja Anu Vau, haridusjuhtimise ja õpetajapoliitika valdkonna peaekspert andsid ülevaate õpetajate järelkasvu tegevuskavast.

- Õpetajate järelkasvu tegevuskava tegevused on tihedalt seotud eestikeelsele haridusele üleminekuga.
- Haridusvaldkonna arengukavaga on eesmärgiks seatud, et Eestis oleks piisavalt pädevaid ja motiveeritud õpetajaid: selleks peab õpetajate palgakasv jääma riiklikuks prioriteediks; vajalik on tagada õpetajate, õppejõudude ja tugispetsialistide järelkasv; vajalik on paindlike võimaluste loomine õpetajaametisse astumiseks, toe tagamine algajatele õpetajatele ja professionaalse arengu võimaluste loomine kogu karjääri jooksul.
- Haridusvaldkonna arengukavaga seatud eesmärkide elluviimiseks moodustas HTM 2020. a keskel laiapõhjalise töögrupi, kus hakati arutama õpetajate järelkasvu tagamise problemaatikat. 2020. a sügisel esitas Riigikogu kultuurikomisjon omapoolse ettepaneku koostada süsteemne tegevuskava selleks, et õpetajate järelkasv tagada, õpetajakutset populariseerida ning töötada välja õpetajate ja tugispetsialistide karjäärirada, tagada motiveeriv töökeskkond, konkurentsivõimeline töötasu ja luua täiendavaid meetmeid

selleks, et toetada alustavaid õpetajaid, suurendada praktika- ja pedagoogikaalaste ainete rolli õpetajakoolituses.

- Õpetajate järelkasvu tegevuskava on üles ehitatud selliselt, et tegevussuunad on esitatud teemade kaupa: juhtimiskvaliteet ja organisatsioonikultuur; õpetajate ja tugispetsialistide esma- ja täiendusõpe; karjääri- ja arenguvõimalused; ametikaare ülene tugi, sh alustavate õpetajate toetamine; töö ja palgakorraldus ning tugipersonali kaasamine; õpetajaameti atraktiivsus. Kõik need planeeritavad tegevused on omavahel väga tihedas koosmõjus.
- Koolijuhtide suunal on tegevuskavas juba tehtud või tegemisel: on olemas koolijuhtide uuendatud kompetentsimudel, mis praeguseks on TLÜ ja TÜ käes täiendamisel, et üle vaadata, missugust täiendamist vajaks pedagoogiline pool, s.t õppimise eestvedamise kompetentsid. Täna on käimas koolijuhtide arenguprogrammid: programmid alustavatele koolijuhtidele, koolijuhtide järelkasvuprogramm ja eraldi õppejuhtidele arenguprogramm. 2023. a saavad uuendatud kompetentsimudel ja loodud karjäärimudeli rakenduskava, koolijuhtide arenguprogrammid jätkuvad uuel ESF perioodil ning kindlasti saavad uuema ja värskema sisu. Suurema hoo saab 2023. a sisse tõendus põhise ja õppija arengut toetava kvaliteedijuhtimise edendamine, mille raames luuakse esmakordselt üldhariduskooli kvaliteedikriteeriumid, mille järgi saab hinnata koolide kvaliteeti ja selle eluvijaks on HAKA (Eesti Hariduse Kvaliteediagentuur). HaridusSilma juurde luuakse töölaud koolijuhile ja koolipidajale, kus saab oma seirata oma kriteeriume.
- Tegevused koolipidajate suunal: perioodil 2021-2022 on toimunud arenguprogrammid KOV haridusametnikele - kaks programmi kuni 3 aastat ametis ja üks programm üle 3 aasta ametis olnutele. Koolitatud on kokku 54 haridusametnikku. Toimunud on ka 360-kraadi tagasiside seminarid. 2023. a jätkuvad uuel ESF perioodil arenguprogrammid KOVide haridusametnikele ja samuti jätkuvad 360-kraadi tagasiside seminarid. 360-kraadi hindamise tööriist saab uute kompetentsidega täiendatud.
- Tegevused haridusmentorluse suunal: perioodil 2021-2022 toimus haridusmentorluse väljaõpe: mentorite salves on kokku 82 inimest (5 lendu), avatud on taotlusvoorud kaasaegse koostöise koolikultuuri kujundamiseks ja arendusseminarid. 2023. a jätkuvad avatud taotlusvoorud uuest ESFist ning mentorite salve korrastamine ja mentorite väljaõppele vastava rakenduse leidmine.
- Õpetajate ja tugispetsialistide esma- ja täiendusõpe põhilised tegevused: lisaõppekohad õpetajakoolituse õppekavadel; Õpetajate Akadeemia käivitamine ülikoolides; haridusvaldkonna TA programm; õpetajaskonna kohta kogutud andmete analüüs; uue ESF perioodi täiendkoolituste kavandamine. Käib kokkuleppe sõlmimine ülikoolidega õpetajakoolituse lisaõppekohtade (390+) loomiseks ja selleks on ka eestikeelsele haridusele ülemineku tegevuskavas ette nähtud lisarahastus. Õpetajate Akadeemia käivitamisel on jõutud ülikoolidega läbirääkimistel punkti, kust on võimalik järgmisel aastal minna edasi sisulistemade tegevustega. Moodustatud on järelkasvu juhtkomisjon. Antud on õpetajaskonna andmete juhtimislaua sisend. Toimub esma- ja täiendusõppe kontseptsiooni kavandamine. 2023. a tegevused: koostöös ülikoolidega töötatakse välja eelhindamisvahendid, et hakata pakkuma koolis juba töötavatele õpetajatele kvalifikatsioonini jõudmiseks paindlikke õpiteekondi, sh mikrokraadiprogramme ja täiendusõpet. Selleks, et tagada ülikoolide akadeemiline võimekus õpetaja koolituses, on plaan ellu kutsuda arenguprogramm meisterõpetajatele ja meisterõpetajaks pürgivale õpetajatele, kes saavad hakata toetama ülikooli praktilisema poole pealt. Andmete juhtimislaua loomine, kus kõik õpetajaskonna kohta kogutud andmed kokku koonduksid, et oleks võimalik paremini teha prognoose ja saada aimu kus punktis parasjagu ollakse õpetajaskonna poole pealt. Uuel ESF perioodil jätkuvad ka õpetajate täienduskoolitused, et tõsta õpetajate kompetentsi.

- Tegevused õpetaja karjääri- ja arenguvõimaluste suunal: õpetaja karjäärimudel; õpetaja kutsestandardite uuendamine. Praegused õpetaja kutsestandardid kehtivad aastani 2024. Järgmisel, 2023. a töötatakse välja kutsestandarditel põhineva karjäärimudeli põhimõtted ja õpetaja karjäärimudeli kasutuselevõtu toetamise tegevuskava.
- Ametikaare ülene tugi, sh alustavate õpetajate toetamine tegevused: kutseasta sihtrühma laiendamine; alustava õpetaja toetamise juhendmaterjali loomine haridusasutuste juhtidele ja pidajatele; koolipsühholoogide kutseasta. Perioodil 2021-2022 on tegevustega jõutud niikaugele, et alustava õpetaja tugiprogrammi jaoks on koostöös partneritega koondatud põhimõtted ja samuti on käivitatud koolipsühholoogide kutseasta programm. 2023. a laiendatakse kutseasta sihtrühma ja uuendatakse koostöös ülikoolidega kutseasta programmi. Valmib alustava õpetaja toetamise juhendmaterjal ning jätkub koolipsühholoogide kutseasta programm.
- Töö- ja palgakorralduse tegevused: koolipidajate teadlikkuse tõstmine õpetajate, koolijuhtide ja tugispetsialistide palgakorralduse kaasajastamise võimalustest. Perioodil 2021-2022 on koostöös HTMi, ELVLi ja Fontesega välja antud juhendmaterjal „Õpetajate töö- ja palgakorralduse kaasajastamise käsiraamat“. Toimunud pilootprojektid KOVidele, kus KOVide meeskondadel oli võimalik kurssi viia erinevate põhimõtetega ning kogemuslugude abil nendest võimalustest teadlikumaks saada saada ning pilootprojekti osalemise jooksul disainida ümber omavalitsuse õpetajate töö- ja palgakorraldus. Käimas on teine pilootprojekt kaheksale KOVile. 2023. a need pilootprojektid jätkuvad.
- Õpetajaameti mainekujundustegevused: õpetajaameti mainekujunduse tegevuskava; haridustöötajate tunnustamine – riiklikud hariduspreemiad, aasta kool; riiklikud haridusstipendiumid. Perioodil 2021-2022 on loodud koostöös Harnoga õpetajaameti mainekujunduse tegevuskava 2022-2023, mis tugineb uurimusele „Õpetajaameti kuvand ja atraktiivsus 2021“. Kõik tegevused jätkuvad 2023. a.

Liina Pöld võttis teema kokku järgnevalt: Miks me tegeleme õpetajate järelkasvu teemaga? Kõige teravam küsimus, mida täna lahendame on see, et me koolitame õpetajaid pidevalt juurde, meil on ülikoolide suunal suurendatud õpetajakoolituse õppekohtade arvusid aastast aastasse, aga endiselt räägime õpetajate puudusest. Oleme uue halduslepingute läbirääkimise käigus selle taas fookusesse tõstnud. Kuid näeme, et osadel õppekavadel ei täitu need õppekohad, mis olid ette nähtud, ilma neid suurendamisi tegemata (loodus- ja täppisteaduste valdkonna aineõpetajad ja matemaatika õpetajad, kus on see probleem väga suur. Meil on täna iga viies LTT ja matemaatika valdkonna õpetaja vanuses 60 ja 65+ ja iga neljas füüsika õpetaja, mis tähendab seda, et umbes kümne aasta pärast meil neid õpetajaid koolis enam ei ole, kui nad siirduvad pensionile). Kui aga vaadata õpetajate absoluutarvu, siis on meil iga õpetaja kohta keskmiselt kümme õpilast koolis. Seda näitab ka mediaan, see ei ole võetud ainult keskmine keskmine, vaid tegelikult on tervikuna näha, et meil on väga palju õpetajaid olemas, aga siis on üleval küsimus koolivõrgu korrastamise kohta ja siia tuleb ka osajaga töötavate õpetajate arv. Peaaegu pooled meie õpetajad töötavad osajaga ja koormus jääb 70-80% juurde. Need on need kõige teravamad küsimused, mida püüame lahendada. Tegevused on õpetajate järelkasvu tegevuskavasse pandud juhtimistasandil kuni tunnustamiste ja maine atraktiivsuse teemadega ühte kokku. Kõige keerulisem punkt seisneb selles, et KOVid peavad võtma vastutuse koolivõrgu korrastamise küsimuses. Omavalitsused valivad koolijuhte, tagasisidestavad ja hindavad koolijuhte ja omavalitsused peavad neid ka välja vahetama, kui nad ei toeta alustavat õpetajat koolis ja kui nad ei tee koolikultuuriga tööd, et õpetaja tahaks koolis püsida. Ehk, et vastutus on selgelt pidaja tasandil ja koolijuhi tasandil. Riiklikud programmid saavad seda kõike toetada ning HTMis on meie jaoks väga väga oluline ja näeme, et peame tegema kogu aeg koostööd KOVidega ja arendama juhte.

Arutelu

Küsimus: TäKSi valguses sooviks teada, mis on HTMi seisukoht mikrokraadide osas hetkel kus TäKSi menetlus lükkub riigikogu uude koosseisu?

Vastus: Õpetajate Akadeemia läbirääkimistes arvestame sellega, mis on TäKSis planeeritav mikrokraadi suurus (6-30 EAP) ja sellest lähtuvalt tegeleme nende programmidega. Loodame, et uus riigikogu menetleb TäKSI kiiresti.

Annely Tank andis ülevaate, mida on nende haldusala poolt on töösse pandud. Laiemalt on lauale võetud ettevõtluse ja tööstuse populariseerimise noorte hulgas, sel teemal on kõige rohkem mõtteid vahetatud ETAGiga, natukene vähem HARNOga. Pilti tahetakse tuua nende eri ametikohtade täitjate lood Eesti tööstusettevõtetes kui ka iduettevõtetes, olgu nt keevitaja või ettevõtte juht, kes üle Eesti teevad oma tööd väga ägedalt. Üks komponent, mille Annely on nähtavuse teemale seda ise vedades lisaks juurde pannud, on see, et nendes lugudes võiks eraldi välja tuua selle, et nad on nt olnud aktiivselt kaasas ASÕPis või mingil muul viisil. Lähteülesanne, mis on MKMi poolt liikuma pandud: EASi kaudu püüda leida üles neid ägedaid ettevõtete töötajaid üle Eesti. Teiseks küsimuseks on, kuidas KOVideni jõuda? Nii KOVides kui mujal käies võtta teemaks, mis puudutab õpetamise ja koolidega seotud väljakutseid. MKMi jõuavad peamiselt need taristu väljakutsete kaudu ja transpordi küsimuste kaudu.

Järelkasvu teema oluline ja rohkem positiivseid sõnumeid!

Kaja Sarapuu tõi välja järgneva: Õpetaja maine paremaks muutmine, kui mõelda selle peale, et galad ja üksikud stipendiumid ei aita, tuleb kuidagi uuenduslikult läheneda. Ja siit ettepanek, et jõustada aineühendusi, kes saavad hästi toetada alustavaid õpetajaid ja siis ehk on esimese viie aasta jooksul vähem loobujaid. Koolipidajate kompetentside arendamine on hädavajalik, kuid enamasti on hariduselu eest vastutava abivallavanema ametikoht poliitiline, kus töötaja kiiresti vahetub ja tal ei pruugi olla võimekust valla hariduselu juhtimiseks, kindlasti on vaja toetada. Praegune õpetajate karjäärimudel on läbi kukkunud, seega ei ole mõttekas seda parandada, vaid pigem teha toimiv ja motiveeriv karjäärimudel. Koolivõrgu korrastamisega igati nõus.

Vastus: Nõustume, et õpetajate karjäärimudel pole rakendunud nii nagu olid ootused ja selleks peame tegema selged mõjuanalüüsid ja vaatama, kuidas sellega edasi minna.

Annely Tank MKMist: Mentorite mõte. Metoodiline mentordamine. Üks teema, mis on välja tulnud vesteldes eriala liitudega ja ettevõtetega, on mõte, et soovitakse üheskoos pakkuda tugevamat mentordamist ka ettevõtetes töötavate inimeste poolt, ehk ainepõhist mentordamist, et toetada õpetajat olukorras, kus ta koormus on suur. See võiks olla üks uus või uuendatav koostöövariant. Seda võiks arutada õpetajate katusorganisatsioonidega.

Valdkondliku eksperdi Ain Tõnissoni poolt kirjalikult saadetud seisukoht:

Pean vajalikuks tellida õpetaja ning kooli tugipersonali tööpildi ning tööaja sõltumatud uuringud. Miks?

1. Arutelu õpetajate ja tugipersonali vajaduse ning palga üle vajab häid lähteandmeid sellest, missugune on tegelik praegune tööpilt. Lähtun hüpoteesist, et õpetajad ja tugimeeskond on ülekoormatud, seda küll, tõsi, aastas ebaühtlaselt. Ülekoormus mõjub tervisele, töö kvaliteedile ja jätkusuutlikkusele. Samas on ilmne, et tegelik koormus sõltub nii õppeainest, kooli suurusest, tugipersonali suurusest ning kooli töökorralduse efektiivsusest. Julgen koolijuhina öelda, et suures koolis suurtes klassides enda arvates läbimõeldud töökorraldusega on kolleegide koormus endiselt liiga suur. Tsiteerides üht koolijuhti, rikume igapäevaselt tööseadusandlust.
2. Viimase seitsme aasta jooksul on üldharidusse juurde tulnud üle 2075 ametikoha õpetajaid (Pedaste, Leijen, Eesti teaduste akadeemia hariduskomisjonis 17.10.22). Arusaadavalt on lisaks raha piirile ees ka uute töötajate leidmise piir. Uue õppekava arendamise juures on hästi oluline läbi mõelda, kas koolile kohustuslikud tööd ning tööjõuressurss on kooskõlas.
3. Paraku ei ole EHIS andmed usaldusväärsed. EHIS ei kajasta hästi neid õpetajaid, kelle tegelik tunnikoormus ületab (ja osadel juhtudel väga palju) ühe ametikoha sees

mõistlikku koormust. Seda mõistlikku koormust on ka raske hinnata – kui ei ole uuringuid, taandub arutelu sõnumile „et iga õpetaja tööpilt võib olla erinev“, mis on igati loomulik, aga mis ei aita edasi ressurside planeerimisel. EHIS ei käsitlen kõiki õpetaja töö erinevaid kohustusi, sellisena ei ole EHIS paraku praegu tööriist õpetaja koormuse hindamiseks. Koolides ongi tööpildid erinevad, tasub kaaluda, kui võrd saab panustada EHISele tulevikus hinnangute andmisel.

4. Tuleb võimalikult tagada uuringute neutraalsus ja uurimispädevuse kasv. Kaaskirjas püstitatud küsimus viitab koolipidajate motiveerimisele uurida tööaega ja vajadust. Kahtlemata peabki iga pidaja selliseid hinnanguid tegema. Nagu ka iga kool. Samas on siin kaks olulist takistust, miks neid hinnanguid ei saa süsteemi projekteerimisel kasutada: a) hinnangud tulevad paratamatult kaldega, sõltudes sellest, kas analüüsi tellija-läbiviija on raha andja või saaja või hoopis mõlemat korraga (nt pidaja või kool on korraga kahes rollis); b) sellise analüüsi teostamise pädevus Eestis on praegu paraku väga madal, nii tasuks alustada pädevuste kasvatamist ülikoolidest.
5. Oluline on vaadata ressursikulutusi seoses tulevikusuundumustega. Järjest personaalsem haridus kasvatab tõenäoliselt õpilane-õpetaja üks-üks kohtumisvajadust ning paindliku õppekorralduse vajadust. Paindlikumad töösuhted (nt tööampsud või lühiajaliselt töötavad kolleegid) kasvatavad töötajate toetamise vajadust. Rätsepatöö on kallim. Oluline on uurida:
 - a. Kui palju ressursi aitab kokku hoida hea andmete kättesaadavus ja kasutatavus õpilase kohta? (Praegu väga halvas seisus, sest erinevate programmide ja andmebaaside infovahetus on läbimõttlemata.)
 - b. Kui palju ressursi aitavad kokku hoida head tsentraalsed õppematerjalid ning testid, sealhulgas õpilase tasemega kohanduvad materjalid ja testid? (Praegu aineti ja kooliastmeti ilmselt väga erinev.)
 - c. Kui suurt ajakulu oodatakse õpilase-õpetaja suhtluses ning tugisüsteemi toet, selleks et tagada hea ja personaalne toetus?
 - d. Kui suurt paindlikust oodatakse kooli õppekorralduses?
 - e. Kas on neid meetoodilisi muutusi, mis annaksid ajalist kokkuhoidu ja oleks samas olemasolevate õpetajate jaoks kasutatavad?

Heidi Uustalu: A. Tõnissoni poolt kirjalikult saadetud seisukohtadega ei ole jõutud veel tegeleda ja kuna siin on rohkem ettepanekuid kui küsimusi, siis anname kirjaliku tagasiside.

Liina Põld: Meil on olnud õpetaja järelkasvu teemas just nimelt, mis puudutab juhtimislaua arendussuunda, kus oleme TA programmi osas püstitanud need küsimused, mida soovime ülikoolide suunal erinevate uurimisrühmade tööks anda. Õpetaja tööaja teema on olnud meil arutelul, mis on oluline. Võib-olla rohkem olnud avalikkuses ja meie tähelepanu all läbi tehnoloogia kasutamise võimaluste, kus me tegelikult täna teame selliseid pigem üksikuid edukaid näiteid ja võib-olla koole ja õpetajaid, kes teevad seda hästi, kuid võiks olla süsteemsem vaade sellesse. Ja just läbi ülikoolide kompetentsi ja laiemalt õpetaja tööaja skriining või ülevaade võiks olla. Seda on tehtud ja viimane raport on aastast 2017, kui see uuring oli. Nõus sellega, et võiksime oma TA programmist rahastada sellise uuringu tellimist ja mõelda küsimustele täpsemalt koos ekspertide ja praktikutega, kes saaksid läbi mõelda probeemipüstituse.

Reelika Leetma: Töötukassa üheks tegevuseks on karjääriteenused koostöös koolidega ja sh erinevate ametite populariseerimine, siis kindlasti õpetajaameti osas oleme valmis tegema koostööd kõigil võimalikel viisidel.

Mario Mäeots: Õpetajad, kes koolis on, nemad on nõ esimesed agendid, kes peaksid tekitama ja mõtlema selle peale, kes see järelkasv võiks olla. Need õpetajad, kes päriselt aitavad puuduolevate õpetajate arvu vähendada sellega, et ta on hea eeskuju, neile ehk teha nn agendi stipendium.

Triin Lauri: Kõnetas andmete pool ja see mis oli Aini poolt saadetud kirjas välja toodud. Mulle tundub, et millest diskussioonides puudu jääb praegu on see, mis õpetajat koolis segab või mis teda sunnib koolist lahkuma, ei ole ainult see, mis koolis toimub. See on laiem ühiskonna

mõjutused – see mismoodi lapsevanemad ja koolijuhid suhtuvad õpetajatesse. Tundub, et väga paljud õpetajatega seotud probleemid, lisaks väga olulisele ajakasutuse- ja raha probleemile on ka seotud sellega, kuidas me koole juhime ja kuidas me ühiskonnas näeme, mis roll koolidel on – kas koolid võistlevad omavahel või ei võistle omavahel või kas teevad koostööd, kas õpetaja teevad koostööd. Ja mida laseme lapsevanematel koolis tegelikult öelda, teha ja kuidas neil käituda. Kindlasti peaks see pool olema selles analüüsis sees. Koolipinged on ka ühiskonna pingete peegeldus.

3. Kokkuvõte

Järgmine juhtkomisjoni koosoleku toimumisaeg lepitakse kokku ja Britt Järvet saadab osalejatele kalendrikutse ja teemaks arengukavade indikaatorid.

Liina Pöld
(*allkirjastatud digitaalselt*)
üldharidus- ja noortepoliitika asekanstsler

Viive Rull
(*allkirjastatud digitaalselt*)
protokollija